

С. Ю. Гонсалес-Муніс
С. Ю. Гонсалес-Муніс
S. Yu. Gonzalez-Munis

*Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара
Oles Honchar Dnipropetrovsk National University*

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВНО-ТЕМАТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЕЗІЇ ЕНН СЕКСТОН, СИЛЬВІЇ ПЛАТ, ЕДРІЕНН РІЧ У СВІТЛІ СУЧАСНОЇ ГЕНДЕРНОЇ ТЕОРІЇ

ОСОБЕННОСТИ МОТИВНО-ТЕМАТИЧЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ПОЭЗИИ ЭНН СЕКСТОН, СИЛЬВИИ ПЛАТ, ЭДРИЕНН РИЧ В СВЕТЕ СОВРЕМЕННОЙ ГЕНДЕРНОЙ ТЕОРИИ

PEQUILIARITIES OF THEME AND MOTIF ORGANIZATION IN THE POETRY OF ANNE SEXTON, SYLVIA PLATH AND ADRIENNE RICH IN THE LIGHT OF THE MODERN GENDER THEORY

Розглянуто особливості мотивно-тематичної організації поезії відомих американських авторок другої половини XX століття Енн Секстон, Сильвії Плат, Едрієнн Річ у світлі сучасної гендерної теорії. Метою роботи є дослідження системи мотивів і способів їх реалізації в поезії Енн Секстон, Сильвії Плат, Едрієнн Річ з гендерних позицій, поєднавши, таким чином, методики мотивного аналізу та гендерного підходу. Зрозуміло, у цьому світлі індивідуальні риси поезії названих авторок не можуть бути окремо розглянуті в рамках пропонованої студії, власне, це і не є її метою, адже насамперед нас цікавить, як ці мисткині розробляють у своїй ліриці спільні теми та мотиви, на яких рівнях простежується подібність, і в чому полягає різниця.

Теоретичною базою розвідки стала методика мотивного аналізу, яка дала можливість проаналізувати структуру і семантичні «поля» художнього тексту, позначити загальні тенденції у творчості Е. Секстон, С. Плат, Е. Річ. У роботі докладно порівняно та зіставлено особливості мотивно-тематичної організації поезії Е. Секстон, С. Плат, Е. Річ, досліджено мотивну структуру їх поезій крізь призму гендерного підходу, вивчено специфіку художнього відображення жіночого життєвого досвіду, проаналізовано своєрідність його втілення в образах ліричних героїнь, досліджено суб'єктивне осмислення автобіографічного матеріалу та соціокультурного феномена тілесності у творчості Е. Секстон, С. Плат, Е. Річ, що визначає способи реалізації «жіночого письма» у їхніх поетичних текстах.

Ключові слова: гендер, «жіноче письмо», фемінність, маскуліність, патріархат, мотив, тема, мотивний аналіз, ліричний суб'єкт, автобіографізм, тілесність.

Рассмотрены особенности мотивно-теоретической организации поэзии известных американских поэтесс второй половины XX века Энн Секстон, Сильвии Плат, Эдриенн Рич в свете современной гендерной теории. Целью работы является изучение системы мотивов и способов их реализации в поэзии Э. Секстон, С. Плат, Э. Рич с гендерных позиций, объединив, таким образом, методики мотивного анализа и гендерного подхода. Очевидно, что при таком подходе к исследованию индивидуальные черты поэзии этих авторов не могут быть отдельно рассмотрены в рамках данной работы, но нас, прежде всего, интересует, как эти поэтессы разрабатывают в своем творчестве схожие темы и мотивы, на каких уровнях возможно проследить эту подо-

бність, и в чем лежит разница между воплощением схожих тем и мотивов в творчестве Э. Секстон, С. Плат и Э. Рич.

Теоретической базой работы стала методика мотивного анализа, которая дает возможность проанализировать структуру и семантические «поля» художественного текста, обозначить общие тенденции в творчестве Э. Секстон, С. Плат, Э. Рич. В работе детально сопоставлены особенности мотивно-тематической организации лирики трех поэтесс в свете современной гендерной теории, проанализированы способы воплощения женского мировоззрения в ведущих темах и мотивах, а также образах лирических героинь, исследовано преломление автобиографического материала и социокультурного феномена телесности в творчестве поэтесс, определяющее способы реализации «женского письма» в их поэтических текстах.

Ключевые слова: гендер, «женское письмо», феминность, маскулинность, патриархат, мотив, тема, мотивный анализ, лирический субъект, автобиографизм, телесность.

The research is an attempt to analyze gender peculiarities in a lyrical text, investigate specific features of «women's writing» and means of its realization in the poetry of the famous American 20th century women-authors Anne Sexton, Sylvia Plath, Adrienne Rich. The motif analysis, that constitutes framework of the research, enables us to single out leading recurrent motifs and major themes in the poetry of Sexton, Plath, Rich, and see similarities in their poetry as well as individual features of every author. The study is centered on various means of motif realization in poetry typical not only of the given authors, but also American women's poetry in general. For the first time in Ukrainian literary studies the motif structure of the poetry of Anne Sexton, Sylvia Plath, and Adrienne Rich has been thoroughly investigated and compared in the light of modern gender and feminist approaches. Moreover, a fundamental research of the «women's language» peculiarities in their texts has been carried out.

The analysis gives ground to suggest that alienated 'confessional' poetry of Anne Sexton and Sylvia Plath is mostly preoccupied with themes of death and dying which encompass a large spectrum of motifs from isolation, otherness, and duality to childbirth and motherhood. This motif complex is picked up and developed by Adrienne Rich, though receiving a different focus. While Sexton and Plath have concentrated on the isolated inner self, Adrienne Rich has always written poems on great public themes. She actively campaigned for gay and lesbian rights, reproductive freedom, and for the progressive Jewish movement. Rich's poetry focuses on militarism, sexual identity, anti-Semitism and other forms of racism, the use of language as means of power and thought, women's role within and beyond marriage. What is common for the poetry of all three authors is the portrayal of women's existence in the masculine world, concentration on the female body, experience, and female creativity, critical vision of marriage and motherhood as social institutes.

Keywords: gender, «women's writing», femininity, masculinity, patriarchy, motif, theme, motif analysis, lyrical subject, autobiographical approach, bodiness.

Постання нового типу культури, що ґрунтується, зокрема, й на принципах статевої рівності, – одна з рис кардинальних змін, які переживає людство на початку третього тисячоліття. Водночас це зумовлює й посилену увагу до гендерної специфіки творчості, особливостей чоловічого і жіночого письма, своєрідності картини світу, яка обумовлена різним співвідношенням маскулінних і фемінних стереотипів. Тож не дивно, що в сучасному літературознавстві спостерігається активний розвиток гендерних і феміністичних студій.

Треба зазначити, що об'єктом критичних рефлексій частіше за все стають прозові, у тому числі й автобіографічні, жіночі тексти, як-от у монографії В. Агевої «Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму» [1],

роботах Н. Габріелян, М. Крупки, В. Погребної, І. Савкіної, Г. Улюри та ін. Натомість питання гендерної специфіки поетичного тексту, його мотивної організації, стилістичних особливостей залишаються малодослідженими. І лірика – чи не найкращий предмет гендерного аналізу, адже в ній передусім відображені почуття й переживання людини, звучить авторська сповідь. Ця наближеність до внутрішнього «я» та психологічна відкритість сприяють закріпленню в поетичній формі певних гендерних характеристик, які не завжди можуть бути так яскраво реалізовані в інших типах текстів.

Метою статті є аналіз системи мотивів і способів їх реалізації в поезії Енн Секстон, Сильвії Плат, Едрієнн Річ з гендерних позицій, поєднавши таким чином методики мотивного аналізу та гендерного підходу. Зрозуміло, у цьому світлі індивідуальні риси поезії названих авторок не можуть бути окремо розглянуті в рамках пропонованої студії, власне, це і не є її метою, адже насамперед нас цікавить, як ці мисткині розробляють у своїй ліриці спільні теми та мотиви, на яких рівнях простежується подібність, і в чому полягає різниця.

Треба зазначити, що для сучасного етапу розвитку гендерних теорій найбільш плідним видається комплексне розуміння поняття гендер, яке враховує усі різноманітні можливості цієї категорії (теорія соціального конструювання гендеру, гендер як стратифікаційна категорія, розуміння гендеру як культурного символу) [2]. В роботі гендер визначається як складний соціокультурний процес конструювання суспільством відмінностей в чоловічих та жіночих ролях, поведінці, ментальних та емоціональних характеристиках [2, с. 15]. Однак важливими є не стільки відмінності між чоловіком та жінкою самі по собі, скільки їх соціокультурна оцінка та інтерпретація, те, як гендер формується на рівні свідомості ліричних суб'єктів американських поетес.

Виходячи з принципу повторюваності та константності протягом усієї творчості Е. Секстон, С. Плат та Е. Річ, ми виділили провідні теми та мотиви, які є спільними у їх ліриці. У роботі використано підхід, який, на нашу думку, дав змогу визначити особливості ліричного мотиву, його відмінності від оповідного мотиву. Зрозуміло, що для мотиву в ліриці важливою є його обумовленість контекстом. Скажімо, в одному творі мотив може виражатися конкретним лексичним варіантом, а в іншому – простежуватися лише з контексту (для цього потрібно розглянути увесь творчий доробок автора).

Для ліричного мотиву характерною є асоціативна пов'язаність мотивів, обумовлена родовими характеристиками лірики, на що вказував Б. М. Гаспаров [5, с. 10]. Тож якщо ознаки оповідного мотиву визначаються його сюжетотворюючою функцією, то ознаки ліричного мотиву окреслюються його завданням створювати семантичні та асоціативні поля в поетичному тексті, які, своєю чергою, є безпосередньо пов'язаними із тематикою твору та художнім світом того чи іншого автора [4, с. 288]. У ліриці мотив може й не мати «предикативної» форми в більшості випадків, він хоч і означає завершену дію, що призводить до певних результатів, але може виражатися не тільки дієсловом, а й конкретним образом, акцентованим автором як ключове слово, а отже семантично навантажене [3, с. 80].

Теми та мотиви, які проявляють константи поезії Секстон, Плат, Річ, ми виділили у два мотивно-тематичних комплекси. До першого комплексу «онтологічних тем і мотивів», тобто таких, що включають загальнофілософські буттєві змісти, віднесено мотиви самотності та відчуження, хвороби та божевілля, вмирання та

відродження, мотив двійництва та мотив мовчання. Ця група мотивів була розглянута у гендерному аспекті, з акцентом на особливості жіночого суб'єкта, способи утвердження жіночої ідентичності та шляхи подолання існуючих гендерних стереотипів.

Скажімо, розглядаючи проблему мови та мотив мовчання, поетеси визнають, що узяли на себе важке завдання – передати жіночий досвід за допомогою мови, яка жінці не належить, яка є чужою для всього жіночого (*'oppressor's language'*, як її називає Е. Річ в поезіях «Усе наше життя» [7, с. 43], «Спаляючи папір замість дітей» [7, с. 40]). У ліриці Сильвії Плат мотив мовчання зображується у гротескно-містичних образах і, на відміну від Е. Річ, не артикулюється поетесою прямо (Плат використовує метафори зашитого рота, відрізаного язика у поезіях «Тривожні музи» [6, с. 74] та «Детектив» [6, с. 208], мотиви «паралічу», «маніпуляції» – «Мюнхенські манекени» [6, с. 262]). Якщо в Е. Річ ліричний суб'єкт починає «говорити мовчання» (*'speaking silence'*), то в С. Плат та Е. Секстон йдеться «про мовчання» творчої жінки, дружини, матері, яке стало невід'ємною частиною жіночого існування в суспільстві.

Проведений аналіз дав можливість припустити, що провідне місце в поезії названих авторок займають мотиви відчуження та самотності, теми смерті та материнства, які визначають особливості їх поетичних світоглядів. Лірична героїня поезій Е. Річ «Самотність» [7, с. 143], Е. Секстон «Чоловік та дружина» [9, с. 151], С. Плат «Три жінки» [6, с. 176] вважає себе самотньою не через вади сучасного суспільства, не через відчуття втрати гармонії з природою, а з причини нерозуміння її бажань та амбіцій іншими представниками суспільства, уключаючи й жінок. На відміну від чоловіків, для яких чоловіче в них є основним емоційним стрижнем, поетеси почуваються відчуженими та самотніми саме через обмеження, пов'язані з належністю до жіночої статі, тому проблема статевого диморфізму постає в їх ліриці надзвичайно гостро.

Мотив божевілля в поезіях Е. Секстон та С. Плат перехрещується з мотивом хвороби, і реалізується у варіантах – душевна, психічна хвороба (божевілля), або фізична хвороба (операція, параліч). Для Сильвії Плат топос лікарні – це місце, де настає смерть, своєрідний «поріг», що розділяє буття та небуття. У творах Енн Секстон образ лікарні також є містичним простором між життям та смертю. Мотив божевілля часто перетікає у більш широку тематику смерті, його особливістю є реалізація через образи дитини, вагітності та пологів. Авторки постійно переносять філософську тематику – життя-хвороба-смерть – у площину власного жіночого досвіду.

У результаті дослідження ми прийшли до висновку, що саме тематика смерті (а також материнства) стає провідною в ліриці авторок. Однак, реалізується танато-тематика в них по-різному. Для Плат смерть – це міф про спокій та тишу, який вона абсолютизує, з радістю вітаючи смерть. Е. Секстон, з іншого боку, з жалем та любов'ю говорить про світ без хвороб, про простий цілісний світ, якого вона прагне попри всі перешкоди. Характерним для творчості Е. Секстон, С. Плат стає пристрасний потяг до смерті з її міфологізацією й романтизацією в ліриці останньої. Для Плат смерть прекрасна («Edge») [6, с. 272], для Секстон вона є прекрасною й відразливою водночас («Wanting to Die») [9, с. 160]. Натомість Е. Річ вважає прагнення смерті у вигляді самогубства слабкістю, на яку штовхає жінок патріархальне суспільство. Танато-тематика в її поезії концентрується навколо де-

структивності, яка є невід'ємною частиною патріархального суспільства («For the Record») [7, с. 93].

Танато-тематику поезій авторок також можна назвати гендерно-маркованою. Це яскраво проявляється у використовуваних образах. Ми припускаємо, що специфічно жіночими можна вважати мотиви – дитина-смерть («Дитина-Смерть», AS) [9, с. 352], вагітність-смерть, пологи-смерть («Три жінки», SP) [6, с. 176], материнство-смерть («Ранкова пісня», SP) [6, с. 156], шлюб-смерть («Тюремник», SP) [6, с. 226]. Мотив дитини-смерті реалізується у численних текстових варіантах: *'Death baby'*, *'ice baby'*, *'cancer's baby'*, *'stone child'*, *'hothouse baby'*, *'fetus in the bottle'*, він влітається у більш широкі мотивні ряди вагітності, народження дитини, подружнього життя, висвітлюючи жіноче бачення теми смерті, через жіночий досвід та світогляд.

Інший мотивно-тематичний комплекс, який ми назвали «гендерним» (або переважно жіночим), охоплює низку тем та мотивів, що безпосередньо пов'язані з жіночою екзистенцією і становлять невід'ємну частину жіночого світу. Через них представлена художня реальність, яка складає основу та визначає своєрідність поетики Е. Секстон, С. Плат, Е. Річ. До цієї групи віднесено передусім тематику материнства, мотиви, пов'язані зі шлюбом та альтернативами шлюбним стосункам, образ жінки (у його еволюції в творчості поетес), образи чоловіка та дитини. Безумовно, такий розподіл тем і мотивів є умовним. Він був нами запропонований заради зручності аналізу чималого масиву тем та мотивів. Однак обрана методика дала нам можливість побачити, як традиційні та суто жіночі мотиви реалізуються в поезії цих авторок, як особливості їхньої статі та виховання вплинули на ставлення до світу й до самих себе.

Зокрема, тема материнства є надзвичайно багатогранною. Для них дитина – щастя, любов, призначення жінки, а з іншого боку – носій авторитарного тягаря суспільства, що перетворює жінку на автомат («Вагітні») [6, с. 158], позбавляючи індивідуальності, а іноді й життя («Пола Бейкер Кларі Вестхофф») [7, с. 74]. Крім надзвичайно ліричних, сповнених любові поезій, присвячених власним дітям і материнству взагалі, багато творів створюють жахливі образи дітей і реалізують мотив народження дитини як смерті для матері. Приміром, у поезії «Схід місяця» [6, с. 98] С. Плат дитина символізує Час або Смерть, а в Е. Секстон ракова пухлина, що росте всередині жінки, асоціюється з дитиною в материнській утробі (*'that embryo of evil'* «Операція» [9, с. 50]).

Поезія Е. Секстон, С. Плат та Е. Річ втілює суперечливе бачення шлюбних стосунків ліричними героїнями, які розриваються між бажанням утворити міцну родину, бути гарними дружинами, та засудженням самого інституту шлюбу як способу контролю жінки з боку чоловіка й суспільства. Кожна з поетес пропонує власну альтернативу шлюбові: для Секстон – це життя, не обмежене рамками традиційного подружнього союзу («Wallflower» [9, с. 131], «The Farmer's Wife» [9, с. 20]). Сильвія Плат та Едріенн Річ теж мають свої візії шлюбу, але якщо Річ знаходить альтернативу на зрілому етапі у вигляді союзу із жінкою, то С. Плат, навпаки, зображає її на початку своєї творчості. Її поезії про незаміжніх жінок, як-от «Ella Mason and Her Eleven Cats» [6, с. 53], «Spinster» [6, с. 49], «Two Sisters of Persephone» [6, с. 31] стають альтернативою союзу між чоловіком та жінкою, в якому постійно існує ризик для жінки втратити себе.

Художній образ дому отримує в поезії авторок гендерне забарвлення. Гендерні ролі жінки у стереотипному уявленні завжди обмежувалися ролями «хоронительки дому», дружини й матері, тому в ліриці поетес надзвичайно гостро постає тема обмеженого жіночого простору. Образ дому в поезії Е. Секстон, С. Плат, Е. Річ має подвійну конотацію – це, з одного боку, затишний притулок, місце, де можна знайти захист від усіх негараздів життя, а з іншого – це інструмент обмеження жіночого простору, атрибут суспільства, який нав'язує жінці свої правила та ролі. Дім часом символізує в'язницю ('*how did I get here? / indeterminate criminal*' – «The Jailer» С. Плат [6, с. 226]), клітку ('*two long dolls in a cage*' – «The Errand» Е. Секстон [9, с. 470]), печеру ('*warm caves in the woods, filled them with skillets, carvings, shelves, / closets, silks, innumerable goods*' – «Her Kind» Е. Секстон [9, с. 13]), могильні камені ('*clapboard gravestones*' – «Waking in Winter» С. Плат [6, с. 151]).

Лексика, пов'язана з побутом, інтер'єром, зовнішнім виглядом, родиною ліричної героїні є також показовою у цьому плані. Серед рис, спільних для всіх трьох поетес, можна виокремити досить великий шар лексики, пов'язаної з повсякденним жіночим життям: косметика, деталі інтер'єра, кухонне начиння, продукти, білизна – усе те, з чого складається жіночий побут. Недарма лірична героїня С. Плат з поезії «Останні слова» [6, с. 172] бажає після своєї смерті залишити собі каструлі та баночки з рум'янами, адже все це – невід'ємна частина її особистості, а не просто предметна реалія щоденного життя, а Е. Річ створює алегорію домашньої роботи (*housework*) як мови, яка є зрозумілою тільки жінкам. В їх поезії художній предмет несе в собі значущі якості зображуваного світу і яскраво виражає гендерну належність авторок.

У ході дослідження було визначено, що спільним для усіх трьох поетес є сповідальний модус письма, художнє втілення численних фактів біографії, а також дискурс тілесності. На відміну від попередників, вони писали набагато відвертіше про жіночу тілесність, називаючи своїми іменами те, що раніше передавалося за допомогою цитат, метафор або символів. Жіноче тіло для Секстон та Плат, – це перш за все носій страждання. Поетеси часто зосереджують увагу на зображенні тілесного болю, хвороби. Вони в деталях змальовують менструальні цикли, аборти, процес народження дитини та пов'язані з ними болісні відчуття. Особливою рисою їх поетики стає прагнення дослідити систему владних взаємин у термінах ідентичності та тілесності. В ліриці втілюються мотиви відновлення жінками контролю над своїми тілами та мовою, поетеси намагаються писати прямо і відверто, через «жіноче тіло та досвід», як це пропонує Е. Річ у роботі «Народжена жінкою: Материнство як досвід та інститут» [8, с. 27].

Поетичний стиль кожної з авторок є унікальним і неповторним, вартим окремого дослідження. Але нас цікавить насамперед прояв гендерних характеристик у творчості поетес, виявлення ознак жіночої статі, жіночого світогляду. І хоча проблема «жіночої поезії» все ще залишається дискусійною, дослідження основних тем і мотивів, а також способів їхньої художньої реалізації, дають можливість стверджувати, що гендер має безпосередній вплив на поетичний світ того чи іншого автора, і творчість жінок буде завжди «іншою», відмінною від чоловічого дискурсу.

Бібліографічні посилання

1. Агєєва В. П. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму: монографія / В. П. Агєєва. – К.: Факт, 2008. – 360 с. – (Сер. «Висока поліція»).
2. Антология гендерной теории / сост., коммент. Е. Гапова, А. Усманова; пер. И. Караичева, О. Рябков, В. Семенова и др. – Минск: Прописи, 2000. – 284 с.
3. Волкова Е. В. Мотив в поэтическом мире автора: на материале поэзии В. Ф. Ходасевича: дис. ... канд. филол. наук: 10.01.08 / Е. В. Волкова. – М., 2001. – 193 с.
4. Гаспаров Б. М. Литературные лейт-мотивы. Очерки русской литературы XX века / Б. М. Гаспаров. – М.: Наука. Восточная литература, 1994. – 304 с.
5. Гаспаров Б. К описанию мотивной структуры лирики Пушкина / Б. М. Гаспаров, И. Паперно // Russian romanticism. Studies in the poetic codes. – Stockholm, 1979. – № 10. – С. 10.
6. Plath, Sylvia. The Collected Poems / Sylvia Plath. – [Ed. by Ted Hughes]. – New York: Harper & Row, Publishers, Inc., 1981. – 351 p.
7. Rich, Adrienne. Adrienne Rich's Poetry And Prose / Adrienne Rich: [Ed. by Barbara Charlesworth Gelpi, Albert Gelpi]. – New York – London: W. W. Norton & Company, 1993. – 434 p.
8. Rich, Adrienne. Of Woman Born: Motherhood as Experience and Institution / Adrienne Rich. – New York – London: W. W. Norton & Company, 1986. – 308 p.
9. Sexton, Anne. The Complete Poems / Anne Sexton. – Boston: Houghton Mifflin Company, 1981. – 623 p.

Надійшла до редколегії 05.11.2014 р.

УДК 821.111 (73)– 312.6.09 «19/20»

Ю. С. Гончарова

Ю. С. Гончарова

Y. S. Goncharova

*Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара
Oles Honchar Dnipropetrovsk National University*

**«ПОРТРЕТ МИТЦЯ НА СХИЛІ ВІКУ» Д. ХЕЛЛЕРА:
ТРАНСФОРМАЦІЯ АВТОБІОГРАФІЧНОГО НАРАТИВУ
В АВТОПОРТРЕТІ-ПРОВОКАЦІЇ
«ПОРТРЕТ ХУДОЖНИКА В СТАРОСТІ» Д. ХЕЛЛЕРА:
ТРАНСФОРМАЦІЯ АВТОБІОГРАФІЧЕСКОГО НАРАТИВА
В АВТОПОРТРЕТЕ-ПРОВОКАЦІЇ
«PORTRAIT OF AN ARTIST, AS AN OLD MAN» BY J. HELLER: THE
TRANSFORMATION OF THE AUTOBIOGRAPHICAL
NARRATIVE IN THE PROVOCATIVE SELF-PORTRAIT**

Досліджено трансформацію автобіографічного наративу в романі відомого американського прозаїка Д. Хеллера «Портрет митця на схилі віку». Цей підсумковий для письменника твір розглянуто в руслі сучасних концепцій автофікції (С. Дубровські), парезії (М. Фуко), «автобіографічного пакту» (Ф. Лежен). Виявлено інтертекстуальні зв'язки з класичними і модерністськими текстами французької та англо-американської літератури (М. Монтень, Марк Твен, М. Пруст, Т. С. Еліот, Дж. Джойс). Визначено, що в складній природі автофікціональності хеллерівського портрета закладено руйнацію настанови жанру (авто)портрета на пошук «схожості».

© Ю. С. Гончарова, 2015